«Ὄνειρο μ' ἐβασάνισε στὰ ξημερώματά μου.
Τρέμουν τὰ φυλλοκάρδια μου στὰ ἔχω ἰδωμένα».
....

Μοῦ φάνηκε πὼς βρίσκομουν στοῦ Παλατιοῦ τὸ μέρος,
Ὅπου ζωγράφοι εἰκόνισαν τὰ εἰσόδια μου στ' Ἀνάπλι.
Λαὸς κυμάτιζε πολὺς εἰς τὰ εἰκονισμένα.
Τὰ πρόσωπα ἐθαυμάζομουν τῶν θαυμαστῶν Ἑλλήνων, κλπ.
'Ιδοὺ καὶ μερικοὶ στίχοι ἀπὸ τὸ ποίημα «Ἀραβών» :
Εἶνε νύχτα καὶ τ' ἀστέρια φέγγουνε στὸν Οὐρανό,
τώρα ταίρια τ' ἀηδονάκια κελαδοῦν εἰς τὸ δεντρό.
Μοιάζει ἄνοιξι ὅτι εἶνε καὶ ἡμέρα καθαρά,
κι' ὄχι νυχτικὸ σκοτάδι καὶ χειμῶνος ἡ ἀρχή.
Καθαρὸς λάμπει καθρέφτης τοῦ πελάγου ἡ σιγαλιὰ
καὶ ὡσὰν λύρας ἁρμονία κάμνει ἡ ἀκρογιαλιά.
Ποιὸς στὸ φέγγος τῶν ἀστέρων μὲ τόση ἔρχεται χαρά;
Δίνει καὶ ἀκτῖνες παίρνει μὲ τὴν οὐρανοφεγγιά.
Ὦ, Ραλλοῦ, ἕνα δαχτυλίδι αὐτὸς βλέπω καὶ κρατεῖ.
Μὴ θαρρεῖς πὼς στὸ χαρίζει, θὰ τοῦ δώσης ἄλλο ἐσύ.
Ἄχ ! καθὼς στὰ δαχτυλίδια κανεὶς ἄκρη δὲν θωρεῖ
ὅμοια τέλος νὰ μὴν ἔχη ἡ φιλία σας ἡ πιστή ! . . .

Κάποτε ὅμως ὁ Τερτσέτης ἔγραφε καὶ στὴν καθαρεύουσα, καὶ αὐτὸ ἐθύμωνε τὸν φίλο του Δ. Σόλωμό. Στὴν 1η 'Ιουνίου 1833, ὁ Σολωμὸς ἔστειλε στὸν Τερτσέτη ἕνα ἐκτενὲς γράμμα, 'Ιταλιστί, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀναδημοσιεύουμε, μεταφρασμένο, τὸ ἀκόλουθο κομμάτι :

«... *Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς γλώσσης, ταιριάζει ἐκεῖνο ποὺ λέει ὁ Μακιαβέλλης γιὰ ὅλους τοὺς θεσμοὺς τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἡ μόνη σωτηρία σὲ κάθε διαφθορὰ εἶνε ἡ ἐπιστροφὴ στὶς ἀρχές. Οἱ δάσκαλοι τῆς Ἑλλάδος γυρίζουν πολὺ πίσω. Αὐτὸ δὲν εἶνε ἡ ἐπιστροφὴ στὶς ἀρχές. Χαίρομαι νὰ παίρνωνται στὸ ξεκίνημα τὰ δημοτικὰ τραγούδια, ἤθελα ὅμως, ὅποιος μεταχειρίζεται τὴν κλέφτικη γλῶσσα νὰ παίρνη τὴν οὐσία της καὶ ὄχι τὴ μορφή της, μ' ἐννοεῖς; Καὶ ὡς πρὸς τὴν ποίησι, πρόσεχε καλά, Γιώργη μου, ὅτι εἶνε βέβαια καλὸ νὰ θεμελιώνεται κανεὶς σ' αὐτὰ τὰ τραγούδια, ἀλλὰ δὲν εἶνε καλὸ νὰ σταματᾶ ἐκεῖ. Πρέπει νὰ ὑψώνεται κατακόρυφα. Ἡ κλέφτικη ποίησις εἶνε ὄμορφη καὶ ἐνδιαφέρουσα, σὰν ἀνεπιτήδευτη ἔκφρασι, μὲ τὴν ὁποίαν οἱ κλέφτες παράστησαν τὴ ζωή τους, τὴ σκέψι τους, τὰ αἰσθήματά τους. Δὲν ἔχει τὸ ἴδιο ἐνδιαφέρον στὸ στόμα μας. Τὸ Ἔθνος ζητεῖ ἀπὸ μᾶς τὸν θησαυρὸ τῆς ἀτομικῆς μας διανοίας ντυμένον ἐθνικῶς. Ἂν ἤμαστε μαζύ, θὰ μιλοῦσα, πιστεύω, καθαρώτερα. Ἐδῶ μὲ βιάζουν νὰ κλείσω τὸ γράμμα, ἀλλὰ θέλω νὰ κλέψω καιρό, γιατὶ ἔχω ἀκόμη κάτι ἀπαραίτητο νὰ σοῦ πῶ. Αὐτὸ τὸ ποιηματάκι σου ἦρθε πάνω στὴν ὥρα νὰ μὲ παρηγορήση, γιατὶ μὲ τάραξαν πολὺ στὴν Κέρκυρα ἐκεῖνα τὰ πεζά σου. Διαβάζοντας αὐτά, πιστεύω, ἔκλαψα. Πῶς λοιπόν, ἔλεγα, ὕστερα ἀπὸ τόσα καὶ τόσα ποὺ εἴπαμε καὶ τόσο ποὺ ἐγελάσαμε καὶ τόσο ποὺ ἀγανακτήσαμε, πηγαίνει καὶ αὐτὸς μὲ τὴ φατρία ἐκείνων ποὺ σκοτώνουν τὸν πολιτισμὸ τῆς Ἑλλάδος; Τόσο ἐμεγάλωσε ἡ θάλασσα τῆς ἔνοχης συνήθειας, ἡ ὁποία βράζει γύρω τριγύρω του, ὥστε τὸν ἔκαμε νὰ πιστέψη ὅτι τὰ τελευταῖα ἀκρογιάλια της εἶνε πράγματι ἐκεῖνα ὅλης τῆς Ἑλλάδος; Τὸ κάνει ἄραγε ἀπὸ ἀνάγκη; . . .».*

'Ιδοὺ τώρα καὶ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὡραιότερους στίχους τοῦ Γ. Τερτσέτη:

Ἑλλάδα μου, πατρίδα μου ! Ὦ τάφε τῶν γονιῶν μου,
Ὦ καλὴ γῆ, ποὺ γεύθηκα πρώτη φορὰ τὸν Ἥλιο,
Κι' εἶδα τ' ἀστέρια τῆς νυκτὸς καὶ τὴ γλυκειὰ σελήνη,
κι' ἄκουσα τὰ λαλούμενα στὸ ἥσυχο ἀκρογιάλι.
Κι' εἶδα κοράσια νὰ πηδοῦν καὶ νέες παντρεμένες
καὶ τὸ φεγγάρι τὰ ξανθὰ μαλλιά τους νὰ φωτίζη.
Τὰ παλληκάρια μὲ φωνὴ ἀκοίμητη κι' ὡραία
ἠχολογοῦσαν τοῦ ἔρωτος ἢ τῆς αὐγῆς τὰ κάλλη.
Ἢ τὸν Μιαούλη τραγουδοῦν, ἢ τῶν Ψαρῶν τοὺς νέους,
ποὺ καίουν, θάφτουν τὸν ἐχθρὸ στὴν ὥρα ποὺ δειπνοῦσε.

Ἡ γυναῖκα τοῦ Τερτσέτη μετέφρασε Γαλλιστὶ τὰ πιὸ ἐκλεκτὰ ποιήματα τοῦ ἀνδρός της καὶ τὰ ἐξέδωσε σὲ τόμο, στὴν Πίζα, λίγους μῆνες μετὰ τὸν γάμο τους.

ΓΝΩΜΙΚΑ

ΓΙΑ ΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ

— Ἡ ὡραία γυναῖκα εἶνε στολίδι. Ἡ καλὴ γυναῖκα εἶνε θησαυρός.

— Πολλὲς φορὲς ἡ καλλονὴ συνοδεύεται ἀπὸ τὴ... βλακεία.

— Ἡ καλλονὴ συνήθως ἐμπνέει τόσο σεβασμό, ὅσο καὶ ἔρωτα.

— Ἡ ὡραῖες ἀλλὰ ἰδιότροπες γυναῖκες, ἔλεγε ὁ Διογένης, μοιάζουν μὲ πολυτελῆ ἀλαβάστρινα δοχεῖα, ποὺ ἔχουν μέσα ξεῖδι.

Ὁ Μόζαρτ, κατὰ τὴν παιδική του ἡλικία.

ΜΟΖΑΡΤ ΚΑΙ ΤΣΙΜΑΡΟΖΑ

ΟΤΑΝ ΣΥΝΑΝΤΩΝΤΑΙ ΔΥΟ ΜΕΓΑΛΟΦΥΐΕΣ

Βρισκόμαστε στὴ Βιέννη, κατὰ τὸ ἔτος 1793. Ἐκεῖνες τὶς ἡμέρες εἶχε παιχτεῖ στὴν Αὐστριακὴ πρωτεύουσα ἕνα μελόδραμα τοῦ περιφήμου 'Ιταλοῦ συνθέτου Τσιμαρόζα μὲ τὸν τίτλο «Ὁ μυστικὸς γάμος», τὸ ὁποῖο ἐσημείωσε ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία.

Μετὰ τὴν πρώτη παράστασι, ὁ συνθέτης, ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸν θρίαμβο τοῦ ἔργου του, πῆγε σ' ἕνα ἑστιατόριο καὶ κάθησε σ' ἕνα ἰδιαίτερο διαμέρισμα γιὰ νὰ δειπνήση.

Ἔξαφνα, καθὼς ἔτρωγε, ἕνας ἄγνωστος παρουσιάστηκε μπροστά του.

— Μιὰ ὁλόκληρη ὥρα ψάχνω νὰ σᾶς βρῶ, κύριε, εἶπε ὁ ξένος μ' ἐνθουσιασμὸ στὸν 'Ιταλὸ μουσουργό. Ἤθελα νὰ σᾶς σφίξω τὸ χέρι καὶ νὰ σᾶς συγχαρῶ μὲ ὅλη μου τὴν καρδιά. Τὸ μελόδραμά σας ἦταν ὑπέροχο.

— Σὲ ποιὸν ἔχω τὴν τιμὴ νὰ μιλῶ; ρώτησε λίγο παραξενεμμένος ὁ Τσιμαρόζα.

— 'Αργότερα θὰ μιλήσουμε γι' αὐτό. Ἀφῆστε με τώρα νὰ μιλήσω γιὰ σᾶς, γιὰ τὸ ταλέντο σας, γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ δύναμή σας. Ἀφῆστε με νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὴν ἀλησμόνητη αὐτὴ βραδειὰ ποὺ μοῦ χαρίσατε... Κι' ἀκοῦστε με: πρέπει νὰ μὲ βοηθήσετε ν' ἀδειάσουμε μαζὺ μιὰ μποτίλια κρασὶ τοῦ Ρήνου πρὸς τιμήν σας...

Καὶ χωρὶς ὁ ξένος νὰ περιμένη τὴ συγκατάθεσι τοῦ 'Ιταλοῦ συνθέτου, κάλεσε τὸ γκαρσόνι καὶ τοῦ παράγγειλε νὰ φέρη μιὰ μπουκάλα ἐκλεκτὸ κρασί.

Σὲ λίγο ὁ ἄγνωστος καθόταν δίπλα στὸν μουσουργὸ καὶ ὑψώνοντας τὸ ποτῆρι του φώναξε:

— Εἰς ὑγείαν, ἔνδοξε μουσικοσυνθέτα Τσιμαρόζα !

— Εἰς ὑγείαν σας, κύριε... Ἄ, δὲν μοῦ εἴπατε τ' ὄνομά σας...

— Τί νὰ τὸ κάμετε τ' ὄνομά μου; Σᾶς ἀγαπῶ, σᾶς θαυμάζω, σᾶς λατρεύω καὶ αἰσθάνομαι ἀπεριγραπτη εὐχαρίστησι ποὺ βρίσκομαι κοντά σας...

Ἀκούγοντας τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια, ὁ 'Ιταλὸς συνθέτης ἔριξε στὸν ἄγνωστο ἕνα βλέμμα γεμάτο οἶκτο, σὰν ν' ἀμφέβαλλε ἂν εἶχε σωστὰ τὰ μυαλά του.

Δὲν ἄργησε ὅμως ν' ἀλλάξη γνώμη, γιατὶ ἀπὸ τὴ συνέχεια τῆς συνομιλίας τους εἶδε ὅτι ὁ ξένος ἦταν πολὺ καλὰ πληροφορημένος γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Τέχνης καὶ εἰδικῶς γιὰ τὴ μουσική.

— Εἶστε καλλιτέχνης; τὸν ρώτησε κατάπληκτος γιὰ τὶς γνώσεις του.

— Ναί.

— Γνωρίζετε τὸν Μόζαρτ;

— Αἰγάκι.

— Τί εἴδους ἄνθρωπος εἶνε;

— Εἶνε ἕνας νέος, φοικωρᾶς κι' ἀρρωστιάρης, ποὺ νομίζω πὼς δὲν θ' ἀργήση ν' ἀφήση αὐτὸν τὸν κόσμο...

— Πάψε ! τὸν διέκοψε ὁ Τσιμαρόζα. Μὲ τρομάζεις μὲ τὰ ἀπαίσια λόγια σου. Ὁ Θεὸς νὰ φυλάη τὸν ἀθάνατο Γερμανὸ μουσικοσυνθέτη ἀπὸ κάθε ἀρρώστεια καὶ κακό ! Μά, ἀλλοίμονο, ἄκουσα κι' ἐγὼ πὼς εἶνε καταδικασμένος νὰ πεθάνη πολὺ γρήγορα... Τί κρῖμα ! Εἶνε τόσο νέος ἀκόμα ! Ἄχ, κύριε, ἡ ἐλπιθερὴ προφητεία σας μὲ κάνει πολὺ μελαγχολικό...

— Μάθετε ὅμως, δάσκαλε, ὅτι ὁ Μόζαρτ εἶνε ἀλλόκοτος νέος. Γνωρίζει καλὰ ὅτι θὰ πεθάνη ὕστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ καὶ ὅμως δὲν λυπᾶται καθόλου γιὰ τὴ ζωή του, γιατὶ νομίζει πὼς δὲν πέρασε ἄσκοπα ἀπὸ τὴ γῆ...

Στὸ μεταξὺ ὅμως ὁ 'Ιταλὸς μουσουργὸς σηκώθηκε βιαστικὰ καὶ πῆρε τὸ καπέλλο του.

— Σᾶς ζητῶ συγγνώμην ποὺ σᾶς διώχνω ἔτσι ἀπότομα, εἶπε στὸν ἐπισκέπτη του. Ἀλλὰ εἶνε ἀνάγκη νὰ βγῶ ἔξω... Εἶμαι ἀνήσυχος χωρὶς κι' ἐγὼ νὰ ξέρω τὴν αἰτία. Πῆγα τρεῖς φορὲς ὥς τώρα στὸ σπίτι τοῦ Μόζαρτ, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσα νὰ τὸν βρῶ. Θέλω ὅμως νὰ τὸν ἰδῶ, αὐτὴ τὴν ὥρα μάλιστα ἂν μπορέσω... Χαίρετε...

Ὁ Τσιμαρόζα διευθύνθηκε πρὸς τὴν πόρτα, ἀλλὰ ὁ ἄγνωστος, προλαβαίνοντάς τον, πῆγε καὶ στάθηκε μπροστά του, ἅπλωσε τὸ χέρι του στὸν 'Ιταλὸ καὶ κάρφωσε ἐπάνω του τὰ γαλανά του μάτια, τὰ τόσο γλυκὰ καὶ συμπαθητικά.

— Κύριε, φώναξε ὁ Τσιμαρόζα, ἔχετε μέσα στὸ βλέμμα σας τὴ λάμψη τῆς μεγαλοφυΐας. Εἶστε καλλιτέχνης, εἴπατε;

— Ναί, δάσκαλε !

— Τ' ὄνομά σας; Ποιὸ εἶνε τ' ὄνομά σας;

Τότε ὁ ἄγνωστος τοῦ ἀποκρίθηκε μ' ἀφέλεια:

— Ἂν πρόκειται νὰ μείνετε κανένα μῆνα ἀκόμα στὴ Βιέννη, θὰ μοῦ κάνετε τὴ χάρι νὰ περάσετε ν' ἀκούσετε τὸν «Μαγεμένο Αὐλό» μου, ποὺ μόλις τὸν ἐτελείωσα. Ὀνομάζομαι Μόζαρτ !...

Ὁ Τσιμαρόζα ἔμεινε στὴν ἀρχὴ σὰν ἀπολιθωμένος. Κατόπιν ὅμως ὥρμησε ἀπάνω στὸν ἐπισκέπτη του καὶ τὸν ἔκλεισε σφιχτὰ στὴν ἀγκαλιά του.

Ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες, ὁ Μόζαρτ πέθανε.